

Koepel Adviesraden
sociaal domein

Wat kunnen gemeenten doen om
buurten en wijken te versterken?

3

dingen die de gemeente kan doen om buurten en wijken te versterken

4

initiatieven die een adviesraad kan ontplooiën

Buurten en wijken komen steeds centraler te staan in maatschappelijke ontwikkelingen. Burgers willen er meer invloed op uitoefenen. Wat kan de gemeente doen om buurten en wijken te versterken? En wat kunnen adviesraden doen?

Wat zijn relevante ontwikkelingen?

Er zijn veel ontwikkelingen waarbij buurten en wijken (een combinatie van meerdere buurten) een belangrijke rol vervullen. Zoals de transformatie van het sociaal domein, de energietransitie (aardgasvrij maken van woningen) en de Omgevingswet. Gezamenlijk kunnen al die ontwikkelingen leiden tot een grondige fysieke en sociale herinrichting van een wijk. Vooral als er in sommige wijken een concentratie van problemen ontstaat doordat er veel kwetsbare bewoners leven. Dan ontstaat een stapeling van problemen: armoede, werkloosheid, schulden, eenzaamheid, een tekort aan betaalbare woningen.

Wat kan de gemeente doen?

De gemeente kan op drie manieren buurten en wijken versterken: vergroten van de burgermacht; verbeteren van de kwaliteit van beleid en uitvoering; krachtiger aansturen van instellingen.

a. Vergroten van de burgermacht

Het vermogen van burgers om hun buurtdoelen te bereiken dient vergroot te worden. Pas dan kunnen zij daadwerkelijk invloed uitoefenen op hun leefomstandigheden en eigenaarschap ervaren. Gemeenten benaderen burgers nu vaak als 'klanten' die bediend moeten worden, in plaats van als vormgevers van hun samenleving. Het vergroten van burgermacht kan op veel manieren:

- burgers stellen zelf (met ondersteuning) een wijkplan en wijkbegroting op;
- een burgerberaad (met gedeeltelijk gelote burgers) adviseert over actuele thema's;
- burgers krijgen meer invloed op de sociale wijkteams (bepalen prioriteiten, evalueren resultaten);
- faciliteren van de oprichting van een wijkcoöperatie die de burgers in de wijk activeert en verenigt;
- het uitdaagrecht wordt zodanig ingevuld dat burgers gemeenschapstaken op zich kunnen nemen;
- hanteren van vele, flexibele manieren om diverse groepen burgers invloed te geven.

b. Verbeteren van beleid en uitvoering

Het gemeentelijk beleid is veelal verkokerd en doet daardoor geen recht aan de

samenhang van problemen die bewoners ervaren. Zij krijgen onvoldoende ondersteuning en hun initiatieven worden belemmerd door strakke beheermodellen. Verbetering van de kwaliteit van beleid en uitvoering van de gemeente kan door:

- heroverwegen van de taakverdeling tussen burgers (eigenaar), gemeente (kaders stellen) en instellingen (ondersteunen);
- opgavegericht werken, dat wil zeggen de buurtdoelen centraal stellen, en daarna de taakverdeling;
- opstellen (met de burgers en instellingen) van een integraal, lange termijn wijkplan dat de problemen in samenhang beziet en heldere prioriteiten geeft
- toekennen aan bewoners van een buurtbudget met vrije ruimte voor besteding aan buurtdoelen;
- structurele ondersteuning van bewoners en hun initiatieven (en niet losse, ad hoc projecten);
- volgen van ontwikkelingen in initiatieven, in plaats van opleggen van strakke beoordelingscriteria;
- als gemeente in de buurten zelf aanwezig zijn en bewoners de mogelijkheid geven van contact met een persoon (in plaats van met een klantencontactcentrum);
- grotere bekendheid geven aan (integrale) onafhankelijke cliëntondersteuning, met bewoners opstellen van persoonlijke plannen en toekennen van levensbrede persoonsgebonden budgetten.

c. Aansturen van instellingen

Veel welzijns- en zorginstellingen zijn bezig met overleven en hun eigen takenpakket. Daarom ervaren zij burgerinitiatieven soms als concurrenten. Bovendien leiden hun activiteiten niet altijd tot concrete resultaten voor de bewoners en de wijk. Gemeenten dienen instellingen zodanig aan te sturen dat ze concrete toegevoegde waarde leveren aan de bewoners en hun buurten. Zij kunnen verschillende acties ondernemen naar instellingen.

- bij de inkoop voorkeur geven aan initiatieven van burgers boven projecten van instellingen;

- politieke moed om te stoppen met financiering van overbodige, of niet-functionerende instellingen.
- maken van concrete, afrekenbare resultaatafspraken over effecten van acties op bewoners;
- benoemen van functionarissen met doorzettingsmacht (bijvoorbeeld in sociale wijkteams), zodat kwesties niet blijven hangen in de concurrentiestrijd tussen instellingen;
- verplichten om outreachend te werken, dat wil zeggen bewoners actief op te zoeken;
- verplichten om burgers optimaal te betrekken bij ontwikkeling en evaluatie van beleid.

Wat kunnen adviesraden doen?

Wijken worden steeds meer het kristallisatiepunt van maatschappelijke ontwikkelingen. Voor een adviesraad die dicht op die ontwikkelingen wil zitten, is het daarom nodig zich in buurten en wijken te verdiepen. Een adviesraad kan verschillende initiatieven ontplooiën.

- bovengenoemde aanbevelingen gebruiken in de gesprekken met de gemeente, vooral over ontwikkelingen in kwetsbare wijken;
- zelf de vinger aan de pols houden wat betreft de ontwikkelingen in kwetsbare wijken (en daarom spreekuren houden, werkbezoeken brengen, gesprekken met sleutelfiguren en gewone burgers houden);
- er bij gemeente en instellingen op aandringen dat zij burgers optimaal betrekken bij ontwikkelingen in hun wijk;
- d. organiseren van uitwisselmomenten tussen burgerinitiatieven uit verschillende wijken, zodat zij van elkaar kunnen leren, en de adviesraad er input uit verkrijgt voor advisering.

Leestip: [Versterken van inclusieve burgermacht \(Movisie\)](#)

Over de auteur

Henk Beltman houdt zich bezig met burgerparticipatie en de inbreng van kwetsbare burgers in het bijzonder. Hij is de schrijver van het essay “Democratisch Burger-schap- pleidooi voor democratisering van maatschappij en overheid”. Henk is werkzaam bij Zorgbelang Inclusief.